

GOOL

בשביל התירגול

קורסים ברשת שבאמת עובדים!

בואו לגלות את
סודות ההצלחה בלימודים

תלמידים יקרים

ספר תרגילים זה הינו פרי שנות ניסיון רבות של המחבר בהגשה לבחינות הבגרות במתמטיקה הן בבתי הספר התיכוניים, הן בבתי הספר הפרטיים והן במכינות האוניברסיטאיות.

שאלות תלמידים וטעויות נפוצות וחוזרות הולידו את הרצון להאיר את הדרך הנכונה לעומדים בפני מקצוע חשוב זה.

הספר מסודר לפי נושאים ומכיל את כל חומר הלימוד, בהתאם לתוכנית הלימודים של משרד החינוך. הניסיון מלמד כי לתרגול בקורס זה חשיבות יוצאת דופן, ולכן ספר זה בולט בהיקפו ובמגוון התרגילים המופיעים בו.

לכל התרגילים בספר פתרונות מלאים באתר www.GooL.co.il

הפתרונות מוגשים בסרטוני וידאו המלווים בהסבר קולי, כך שאתם רואים את התהליכים בצורה מובנית, שיטתית ופשוטה, ממש כפי שנעשה בשיעור פרטי. הפתרון המלא של השאלה מכוון ומוביל לדרך חשיבה נכונה בפתרון בעיות דומות מסוג זה.

תקוותי היא, שספר זה ישמש מורה-דרך לכם התלמידים ויוביל אתכם להצלחה. יעל אברהם

תוכן

[פרק 1- התמרה נוקלאופילית](#)

[פרק 2- מנגנוני אלימינציה](#)

[פרק 3- אלקנים- תכונות ותגובות](#)

[פרק 4- כהלים ואתרים, תיאולים וסולפידים](#)

[פרק 5- אלדהידים וקטונים- תכונות ותגובות](#)

[פרק 6: אלקינים וניטרילים- תכונות ותגובות](#)

[פרק 7: חומצות קרבוקסילית ונגזרותיהן](#)

[פרק 8: מערכות ארומטיות](#)

[פרק 9: אמינים](#)

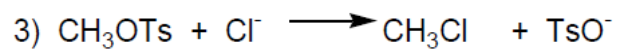
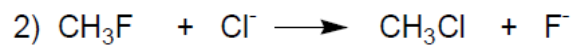
[פרק 10: סוכרים](#)

פרק 1 - התמרה נוקלאופילית

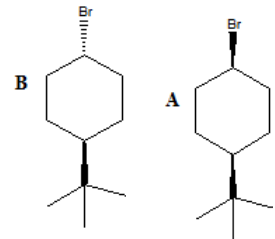
1. סדרו את התרכובות בכל סעיף לפי סדר הראקטיביות שלהם בתגובת S_N2

- a) 2-bromo-2-methylbutane, 1-bromopentane, 2-bromopentane.
 b) 1-bromo-3-methylbutane, 2-bromo-2-methylbutane, 3-bromo-2-methylbutane.
 c) 1-bromobutane, 1-bromo-2,2-dimethylpropane, 1-bromo-2-methylbutane, 1-bromo-2-methylbutane

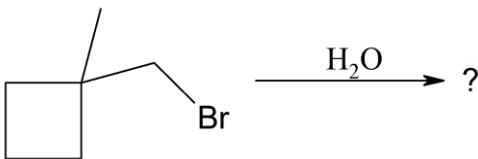
2. עבור תגובות S_N2 הבאות, רשמו איזו תגובה תצא לפועל ואיזו תגובה תתרחש לאט מאוד/בכלל לא, הסברו.

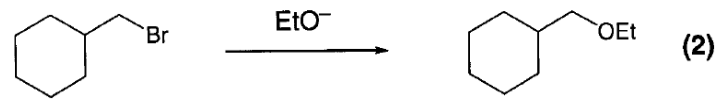
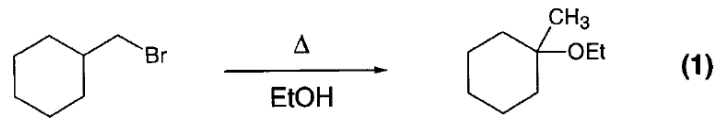
3. מי מבין שני החומרים A ו-B מגיב מהר יותר מנגנון S_N1 ? הסברו באמצעות מנגנון מפורט.

4. אילו תוצרים יתקבלו בהידרוליזה הבאה:

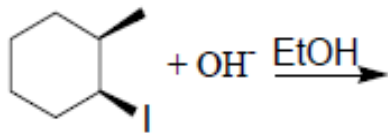

5. עבור תגובות הבאות רשמו את המנגנון המפורט:

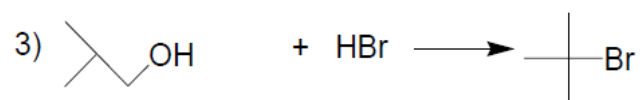
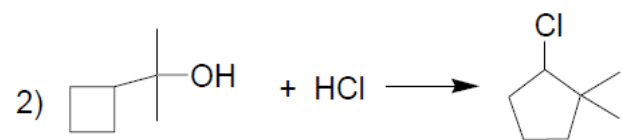
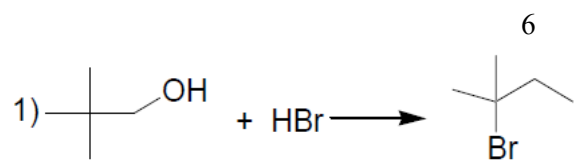

6. רשמו מבנה מרחבי מפורט (כולל S ו-R אם יש צורך) של התוצרים בתגובות הבאות. רשמו מבנה מרחבי מפורט (כולל אנטיומרים, דיאסטראומרים, מזו).

7. כתבו את מנגנון התגובה הבאה-

8. כתבו את מנגנון התגובות הבאות:

פרק 2- מנגנוני אלימינציה

1. אילו תוצרים צפויים להתקבל בדהידרוהלוגנציה (2) של:

a) 1-bromohexane

b) 2-bromohexane

c) 3-bromo-2-methylpentane

2. סדר/י את החומרים לפי האקטיביות בדהידרוהלוגנציה ע"י בסיס חזק:

(a) 1-bromo-3-methylbutane

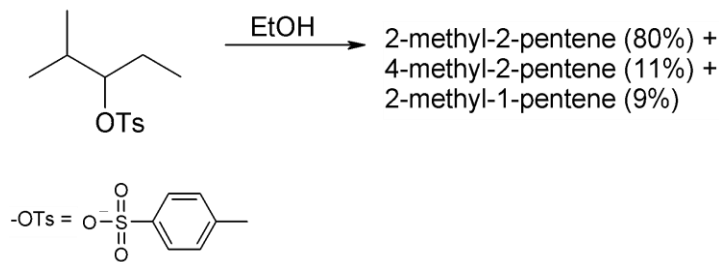
(b) 2-bromo-2-methylbutane

(c) 3-bromo-2-methylbutane

3. מהו התוצר העיקרי המתקבל בדהידרוהלוגנציה של:

trans-1-bromo-2-methylcyclohexane

4. תאר את השלבים בסינטזה הבאה:

5. הסבר/י את השוני באחוזי האלקנים המתקבלים עבור זוג החומרים נתון בתמיסת האתנול $\text{CH}_3\text{CH}_2\text{OH}/\text{H}_2\text{O}$ ב- 80°C .

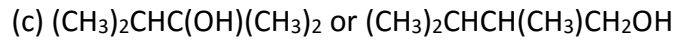
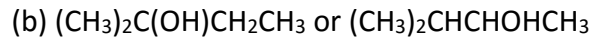
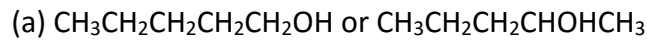
Isopropylbromide- 5%

Sec-butylbromide- 9%

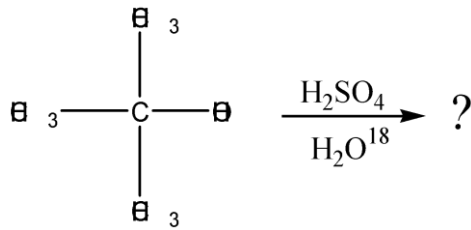
6. כאשר cis-1-t-butyl-4-chlorocyclohexane באתנול מחומם עד לרתיחה למשך מספר שעות מתקבל תוצר עיקרי trans-t-butyl-4-ethoxycyclohexane, אולם כאשר מוסף לתמיסה אשלגן

טרטבוטוקסיד ($t\text{-buO}^-\text{K}^+$) בריכוז M2, התוצר העיקרי הינו האלקן 4-t-butylcyclohexene. רשום/י מנגנון מלא לכל אחת מן התגובות והסבר את התוצאות.

7. רשום מי מהכהלים הבאים יעבר דה-הידרציה מהירה יותר:

8. כהל שלישוני חומם עם חומצה בנוכחות מים מסומנים איזוטופית:

בדגימות שנלקחו לפני תום התגובה נמצא אותו כהל שלישוני מסומן בחמצן איזוטופי. מדידות קינטיות הראו שהיווצרות הכוהל המסומן היתה פי 30 מהירה יותר מאשר היווצרות התוצר הסופי, האלקן.

- a. הצע דרך לקבלת כהל מסומן.
 b. הסבר תוצאות של מדידות קינטיות תוך שימוש במשוואות מתאימות ודיון בגודל יחסי (איכותי) של קבועי קצב האחראים לתוצאות אלה.

פרק 3 - אלקנים - תכונות ותגובות

1. תן שם לחומרים הבאים-

2. ערכי חום השריפה של איזומרים של C_4H_8 (לא ציקליים) ניתנים להלן:

$$\Delta H_1 = 2717 \text{ kJoule}$$

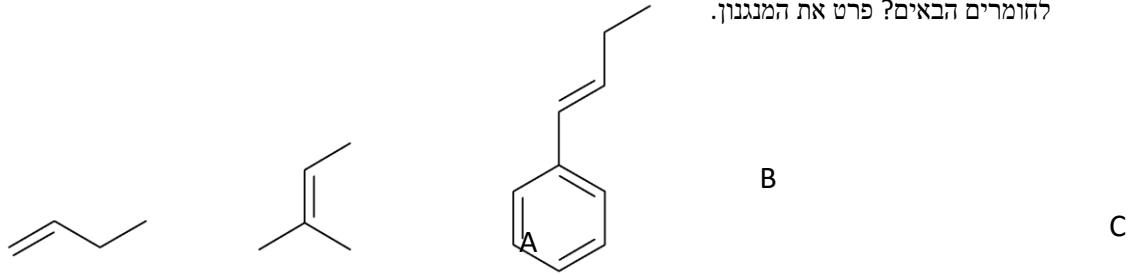
$$\Delta H_2 = 2710 \text{ kJoule}$$

$$\Delta H_3 = 2707 \text{ kJoule}$$

$$\Delta H_4 = 2700 \text{ kJoule}$$

התאם בין האיזומר לחום השריפה. הסבר.

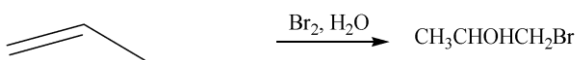
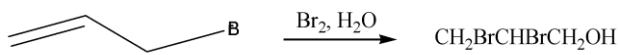
3. מה יהיה התוצר העיקרי בסיפוח HCl לחומרים הבאים? פרט את המנגנון.

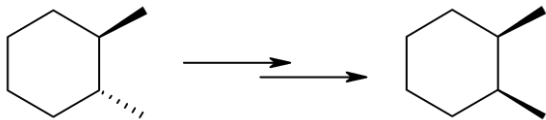
4. רשום שמות מבנים המתקבלים מתגובה של איזובוטילן (2-מתילפרופן) עם כל אחד מהראגנטים הבאים:

- a. H_2, Ni
- b. Br_2
- c. I_2
- d. HBr
- e. HBr and peroxide
- f. Br_2 and H_2O
- g. Br_2 and $NaCl_{(aq)}$
- h. $(BH_3); H_2O_2, OH^-$

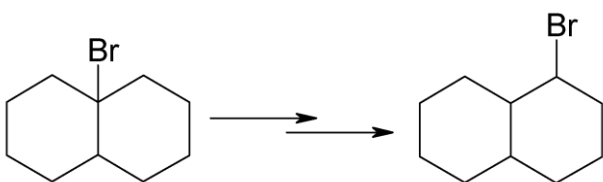
5. רשום מנגנון לקבלת התוצרים בתגובות הבאות והסבר את השוני במיקום קבוצת OH בתוצרים:

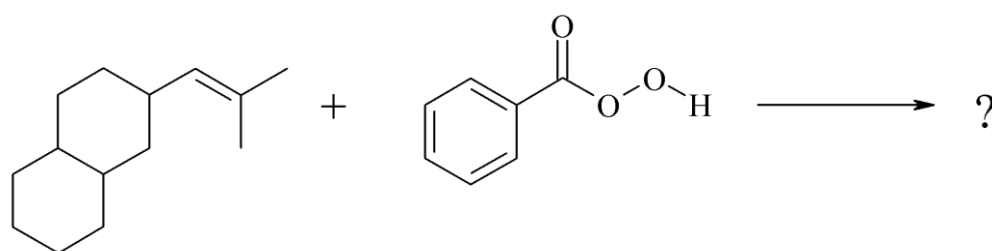

6. הכן (cis)-1,2-dimethylcyclohexane מ- (trans)-1,2-dimethylcyclohexane

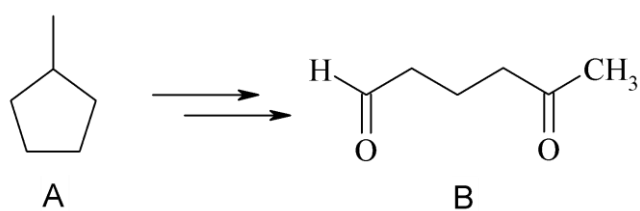
7. פרט שלבי הסינטזה הבאה-

8. אילו
תוצרים
מתקבלי
ם
בתגובה
הבאה?

9. מצאו דרך להכנת B מ-A.

פרק 4- כהלים ואתרים, תיאולים וסולפידיים

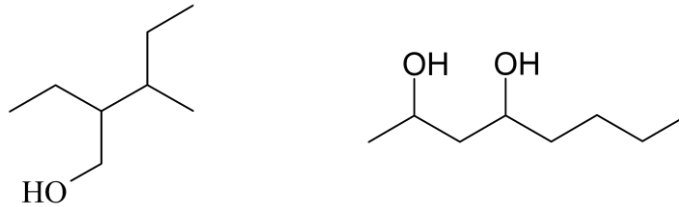
1. ציירו את המבנים הבאים:

a. tert-butyl alcohol

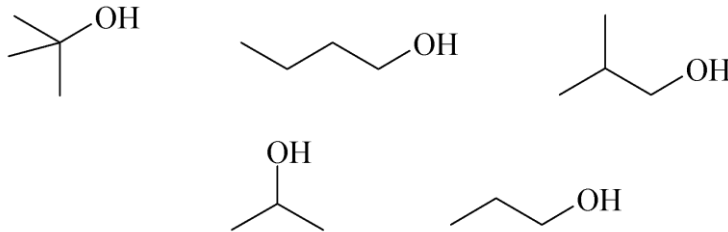
b. 4-methyl-3-hexanol

c. (1S, 3R)-3-methylcyclohexanol

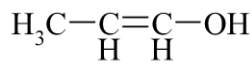
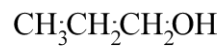
2. תנו שמות לפי IUPAC להומרים הבאים:

3. סדר תרכובות לפי טמפרטורת רתיחה.

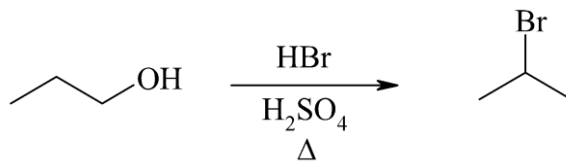
4. איזו משתי התרכובות הבאות תהייה חומצית יותר? נמק את תשובתך ע"י שימוש בתיאוריית הרזוננס.

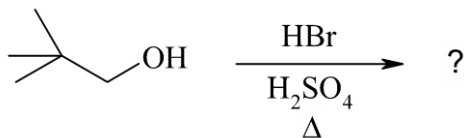
A

B

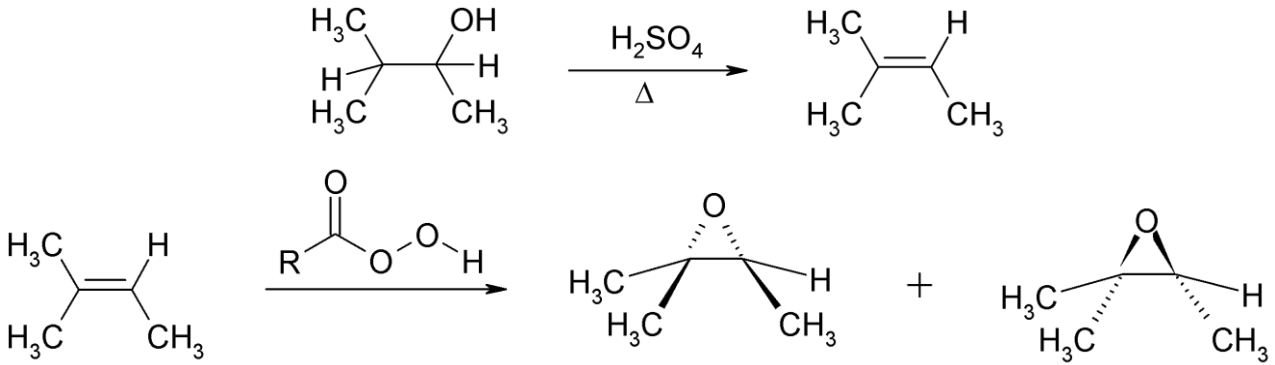
5. מה המנגנון לריאקציה הבאה?

6. מה יהיה התוצר בתגובה הבאה? פרטו מנגנון.

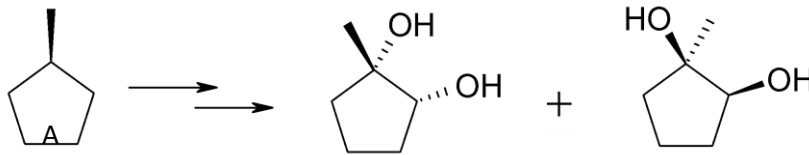
7. רשמו ליד כל אחת מהתגובות הבאות האם התרכובת עברה חימצון, חיזור אם בכלל. נמקו

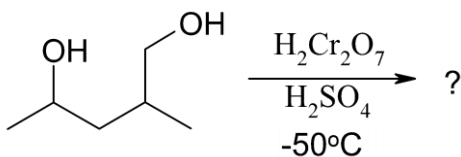
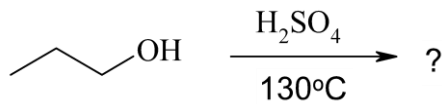
8. דיאול $C_6H_{14}O_2$ הופך כתוצאה מתגובת אתריפיקציה אינטראמולקולרית לאתר טבעתי. מהם המבנה/ים של חומר המוצא אם ידוע:

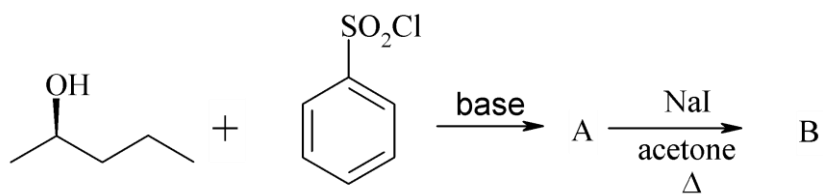
- a. בטבעת ישנם 5 אטומים.
- b. חומר המוצא והאתר הנוצר הם תרכובות כיראליות.
- c. חימצון הדיאול גורם להיווצרות די-קטון.

9. מהם השלבים לקבלת התוצרים הבאים ממגיב A?

10. מה התוצרים של התגובות הבאות?

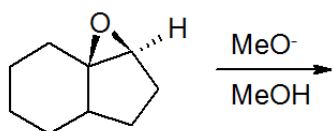
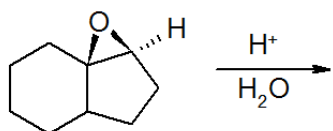
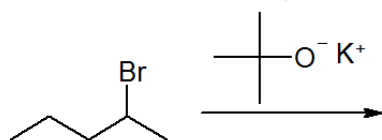
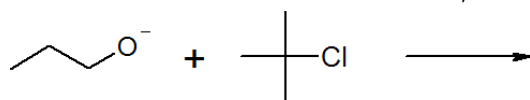

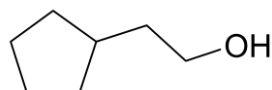
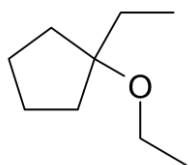
11. מה תוצר התגובה הבאה? ציין קונפיגורציה.

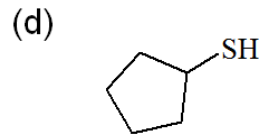
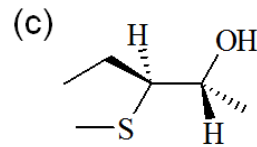
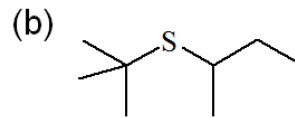
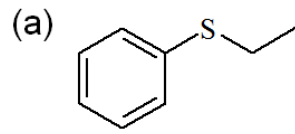
12. רשום את התוצר העיקרי שיתקבל בכל תגובה. פרט מנגנון:

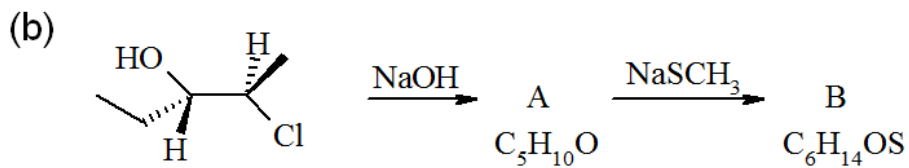
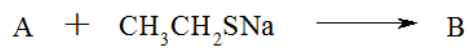
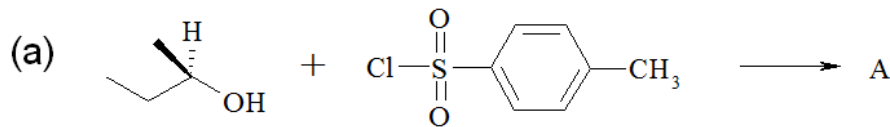
13. הצע סינטזה להכנת החומרים הבאים. ניתן להשתמש בכל חומר אי אורגני וכל חומר אורגני המכיל לכל היותר 5 פחמנים.

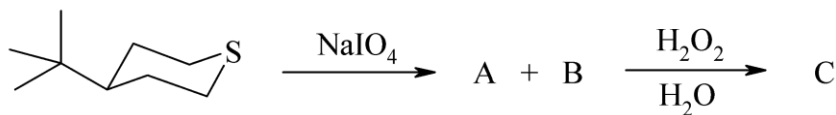
14. הציעו דרך להכין את התילים והסולפידים הבאים. (סולפידים מתילים). באיזה מנגנון התמרה נוקלאופילית מתרחשת התגובה:

15. השלם את הסכימות הבאות:

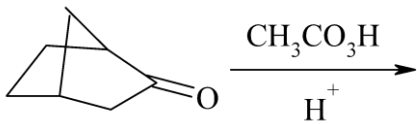
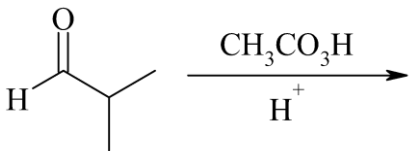
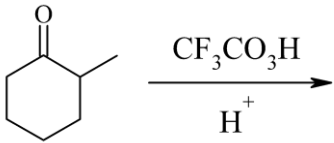
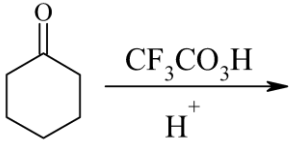

16. הימצון *tert*-butylthiane-4 עם NaIO_4 (sodium periodate) נותן שני תוצרים שחיימזונם הנוסף על H_2O_2 נותן סולפון זהה. מהו מבנה תוצרי החימצון?

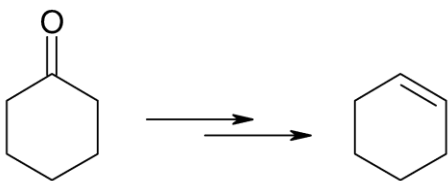

פרק 5- אלדהידים וקטונים- תכונות ותגובות

1. מה יהיו תוצרי התגובות הבאות:

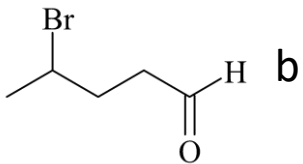
2. כיצד אפשר לקבל ציקלוקסון מציקלוקסאנון?

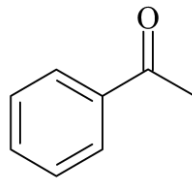
אוקסיגנציה

3. באלו שיטות תבחר לבצע דה- של החומרים הבאים:

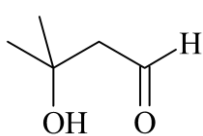
a

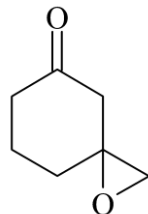
b

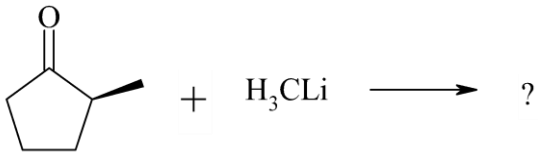
c

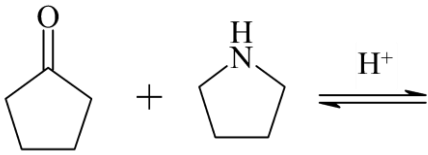
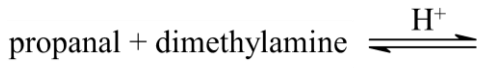
d

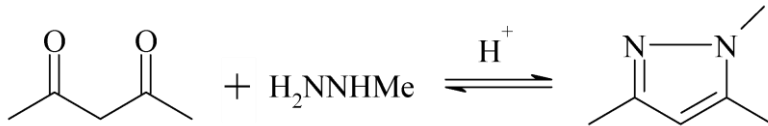
בתגובה הבאה, מהם התוצרים האפשריים, ומי מהם יתקבל בהעדפה?

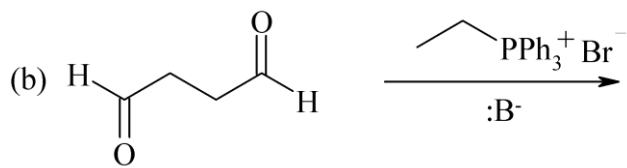
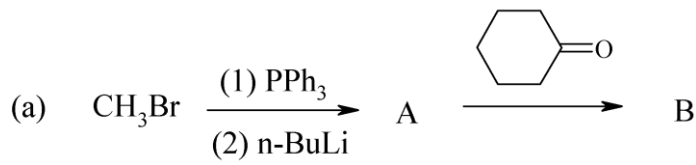
4. מה יהיו תוצרי התגובות הבאות:

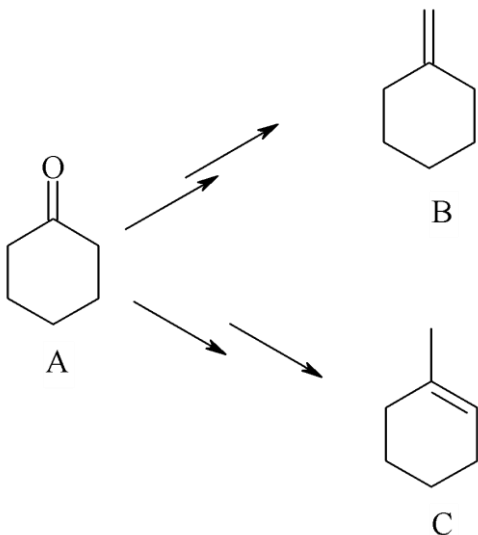
5. הצע מנגנון לתגובה הבאה:

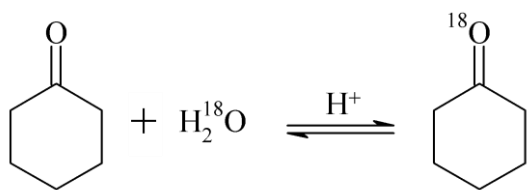
6. מה הם תוצרי הריאקציות הבאות?

7. פרט את השלבים לקבלת שני התוצרים השונים B ו-C מ-A.

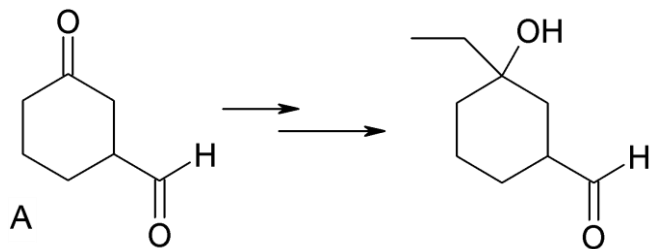
8. פרט את מנגנון התגובה הבאה:

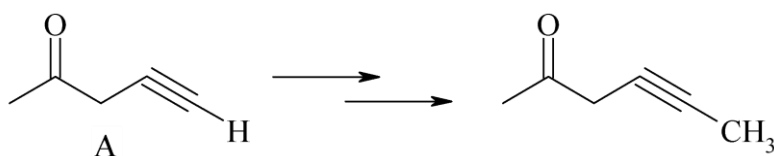
9. ©- הידרוקסי-בוטיראלדהיד (4-הידרוקסי-בוטאנאל) וצורתו

הטבעתית נמצאים בשווי משקל. רשום את המבנה הטבעתי.

10. פרט את השלבים לקבלת התוצר הבא מחומר A.

11. פרט את השלבים לקבלת התוצר הבא מחומר A.

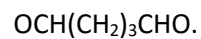
12. הצע מבנה לחומר $\text{C}_5\text{H}_8\text{O}$ בהתחשב בנתונים הבאים:

a. תרכובת $\text{C}_5\text{H}_8\text{O}$ מגיבה עם פנילהידרזין אך לא נותנת תגובה חיובית עם מגיב טולנס.

b. לאחר טיפול במימן מולקולרי בנוכחות קטליזטור מתקבל חומר, $\text{C}_5\text{H}_{10}\text{O}$, אשר הופך לאחר טיפול

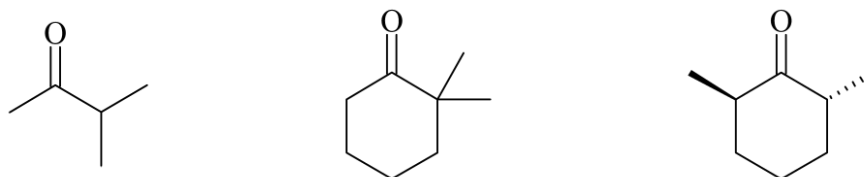
בחומצה גפרתית לפחמימן C_5H_8 .

c. באוזנוליזה של פחמימן זה (לאחר טיפול באבקת אבץ בחומצת חומץ) מתקבל הדיאלדהיד

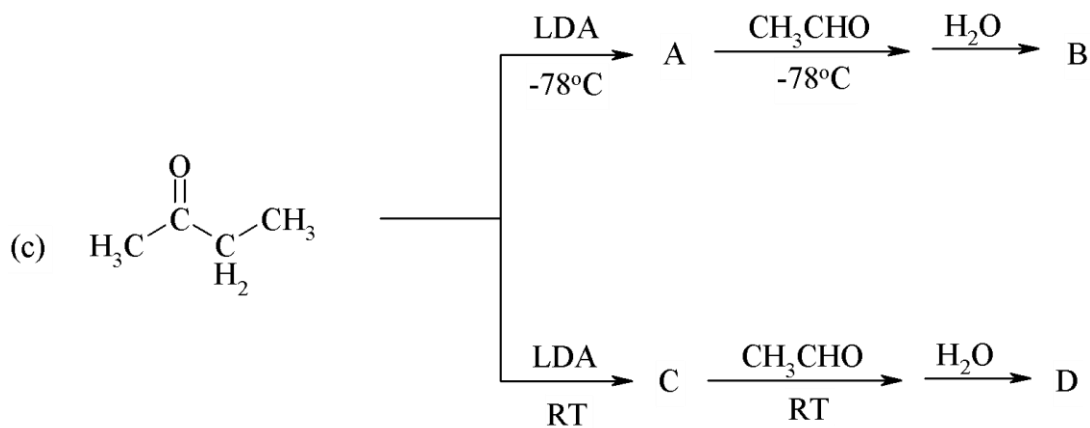
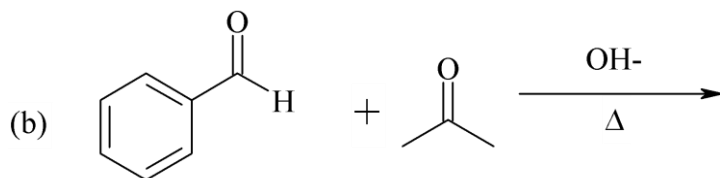
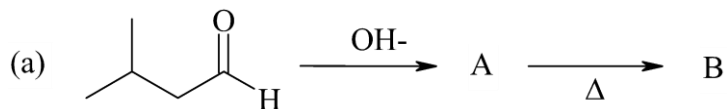

הסבר את כל התגובות.

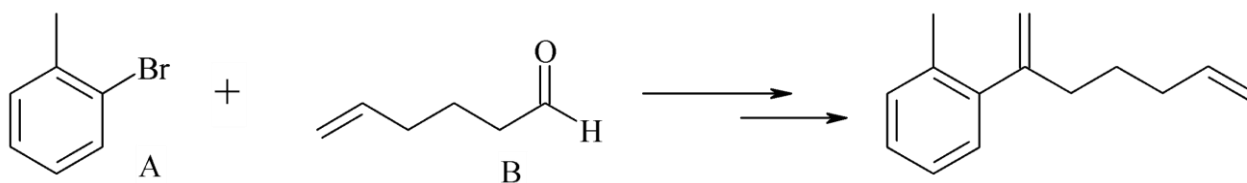
13. רשום את מבני האנולים האפשריים:

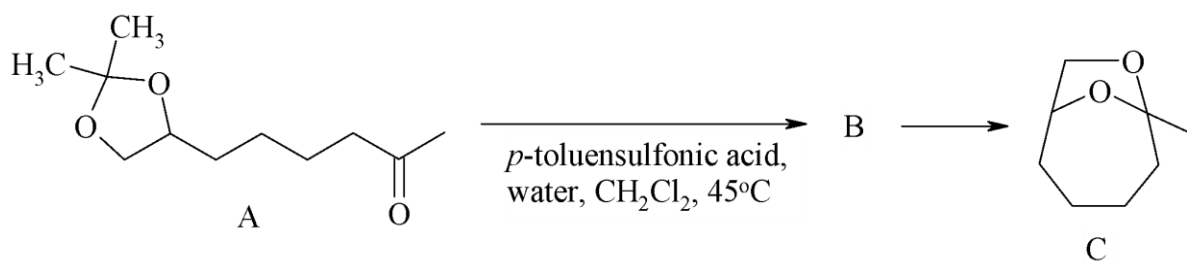
14. מהם התוצרים בתגובות הבאות?

15. פרטו את השלבים לקבלת התוצר הבא מ-A ו-B:

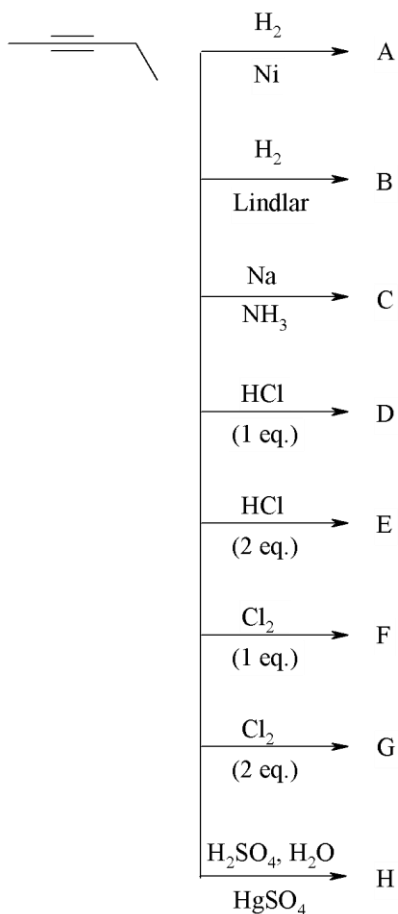

16. הצע מנגנון לתגובה הבאה:

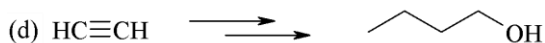
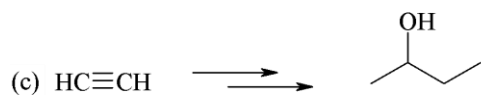
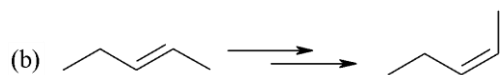
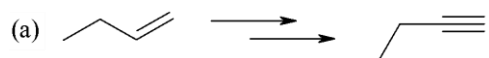

פרק 6: אלקינים וניטרילים - תכונות ותגובות

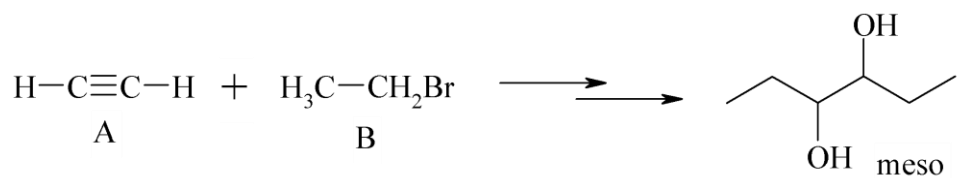
1. מה יהיו התוצרים של התגובות הבאות?

2. הצע דרך לקבל את החומרים הבאים:

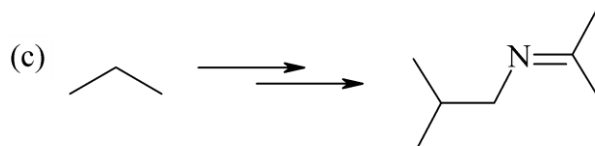
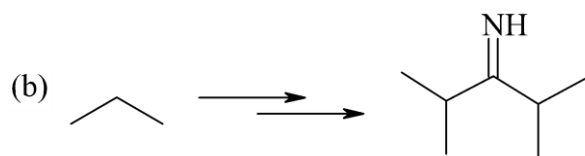
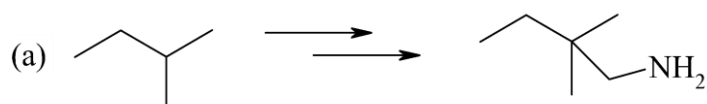
3. הצע שלבים לקבלת התוצר הבא מ-A ו-B:

4. כיצד ניתן להכין

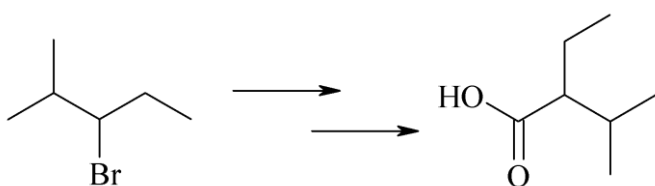
hexyne-1 מאצטילן וריאגנטים אי-אורגנים בלבד?

5. הצע דרך לקבל את החומרים הבאים מהמגיבים הבאים וריאגנטים אי-אורגנים בלבד:

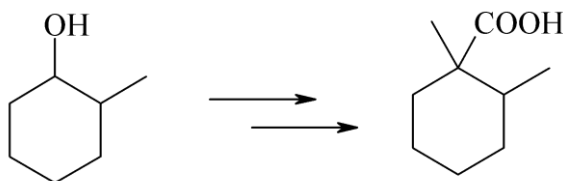

פרק 7: חומצות קרבוקסילית ונגזרותיהן

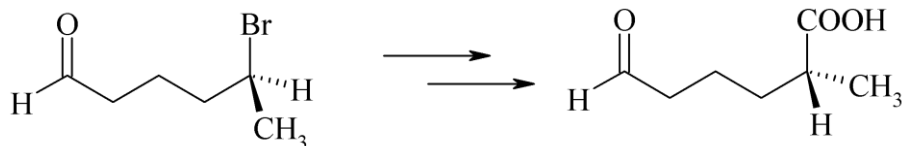
1. הציעו דרך סינתטית לקבלת 2-ethyl-3-methylbutanoic acid-מ bromo-2--3 methylpentane.

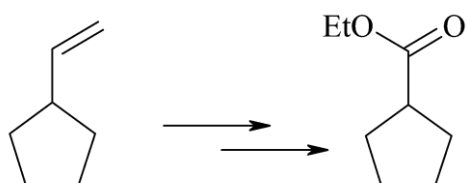
2. הציעו דרך סינתטית לקבלת החומר הבא:

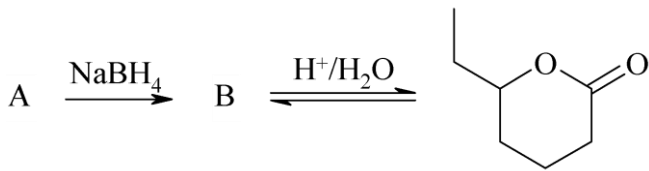
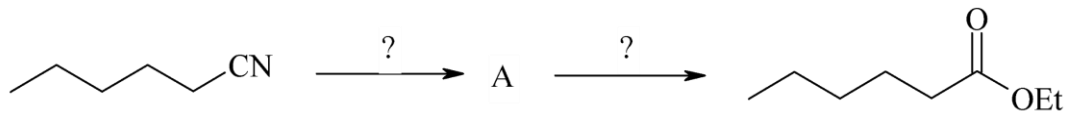
3. הציעו דרך סינתטית לקבלת החומר הבא:

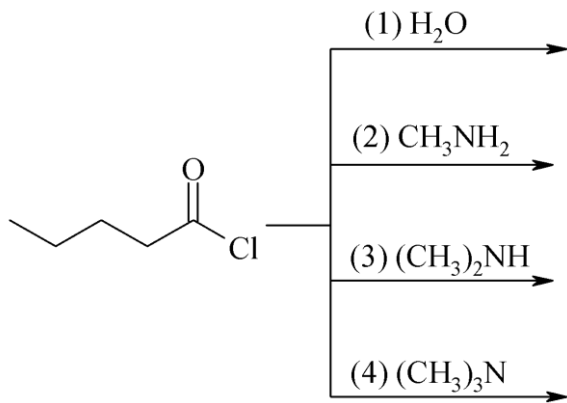
4. הצע דרך סינתטית לקבלת התוצר הבא:

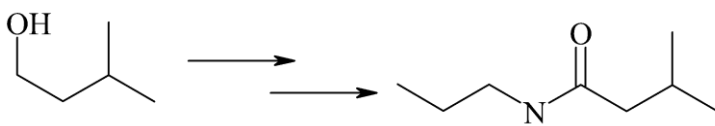
5. השלימו את התגובות הבאות:

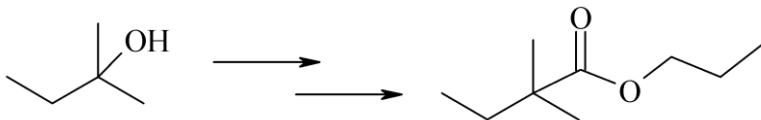
6. מהם תוצרי התגובה בין פנטיוניל כלוריד וכל אחד מהמגיבים הבאים:

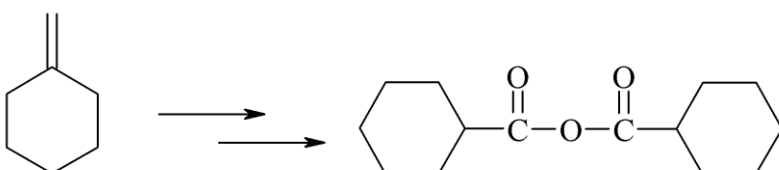
7. הצע דרך סינתטית לקבלת התוצרים הבאים:

b.

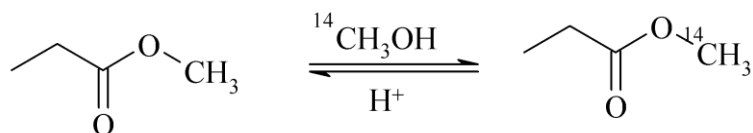

8. הצע דרך סינתטית לקבלת התוצר הבא:

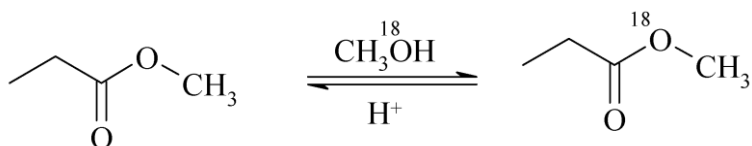

9. לאחר הידרוליזה של שומן מסוים מצאו גליצרול, חומצה לאורית וחומצה לינולאית ביחס של 1:2:1. מה מבנה הטריגליצרידים האפשריים המתאימים להרכב הנתון.

10. על מנת לחקור מנגנון טרנס-אסטרפיקציה עם כוהל בסביבה חומצית, a. השתמשו במתנול מסומן (^{14}C) לקבלת התוצר המסומן הבא. הציעו מנגנונים אפשריים:

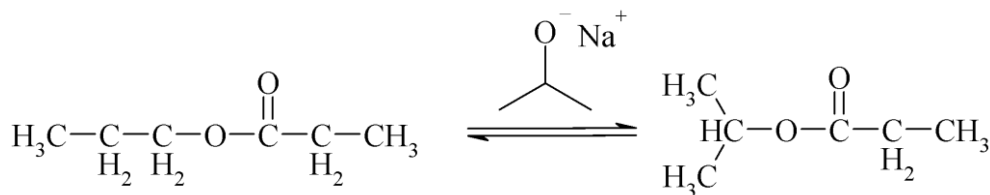

b. בשלב הבא, השתמשו במתנול מסומן (^{18}O) לקבלת התוצר המסומן הבא. מה המנגנון הנכון?

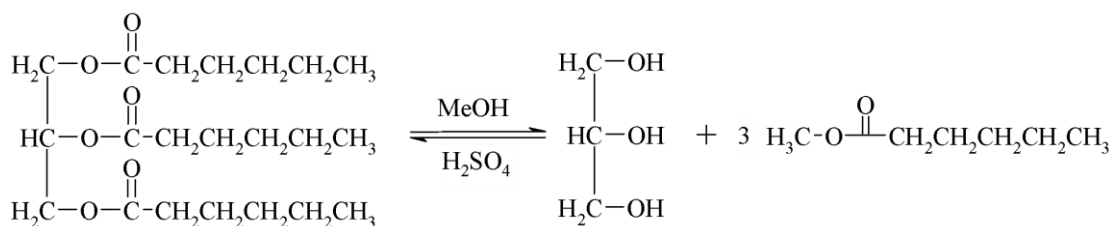

11. תאר את המנגנונים של התגובות הבאות:

a.

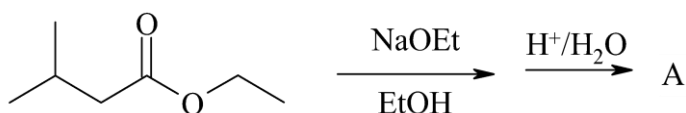

b.

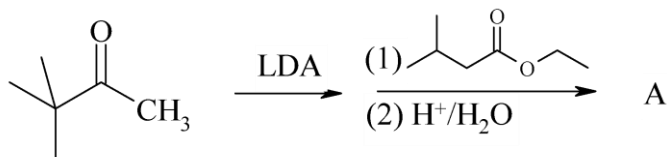

12. השלם את החסר:

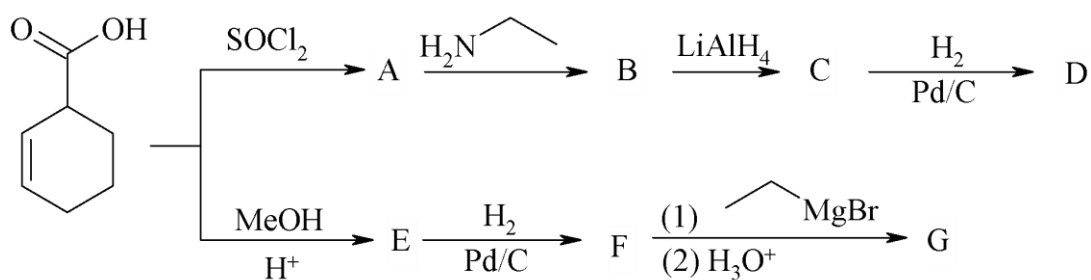
a.

b.

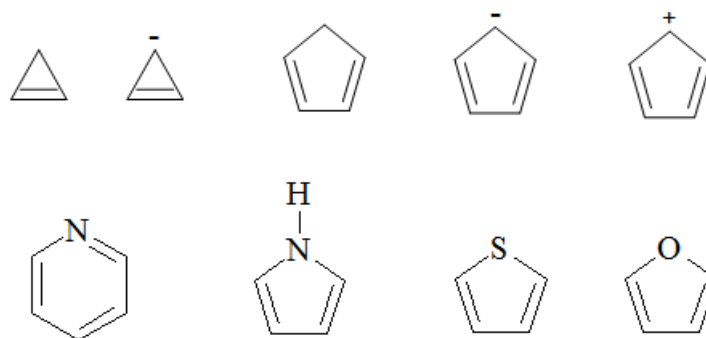

13. השלם את התוצרים בסכימה הבאה:

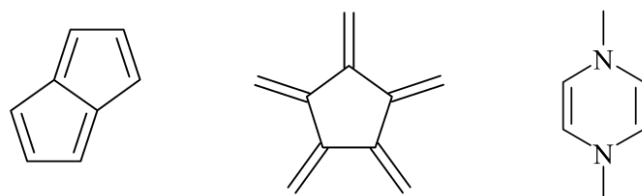

פרק 8: מערכות ארומטיות

1. קבע/י האם המולוקולות שלפניך הינן ארומטיות, אנטי ארומטיות או לא ארומטיות ונמק/י תשובתך:

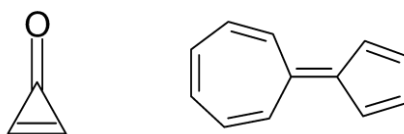

2. קבע/י האם המולוקולות שלפניך הינן ארומטיות, אנטי ארומטיות או לא ארומטיות ונמק/י תשובתך:

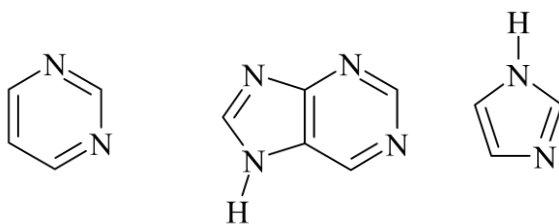

גבוה במיוחד ומדוע החומרים ארומטיים (רזוננס)?

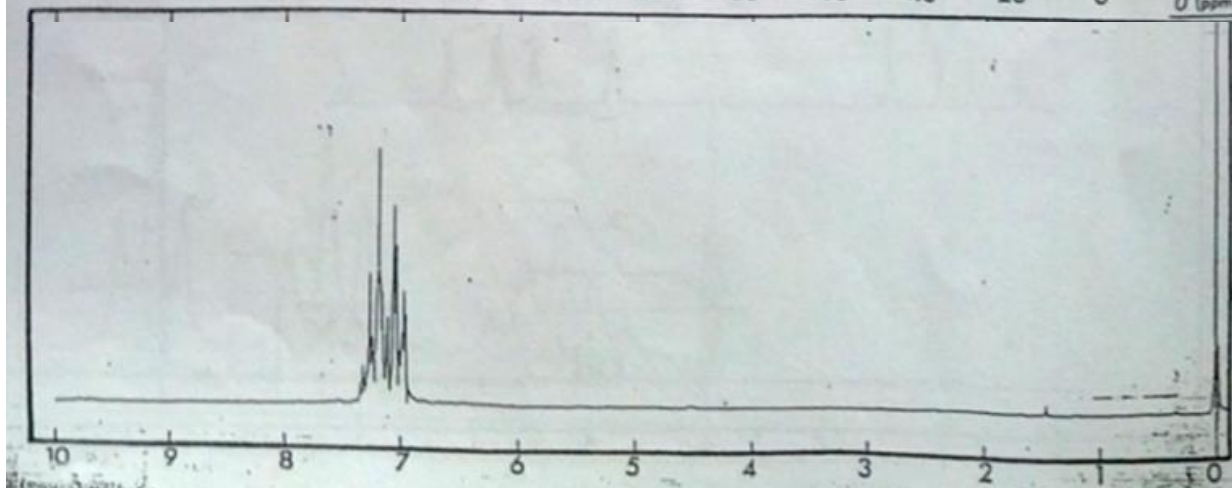
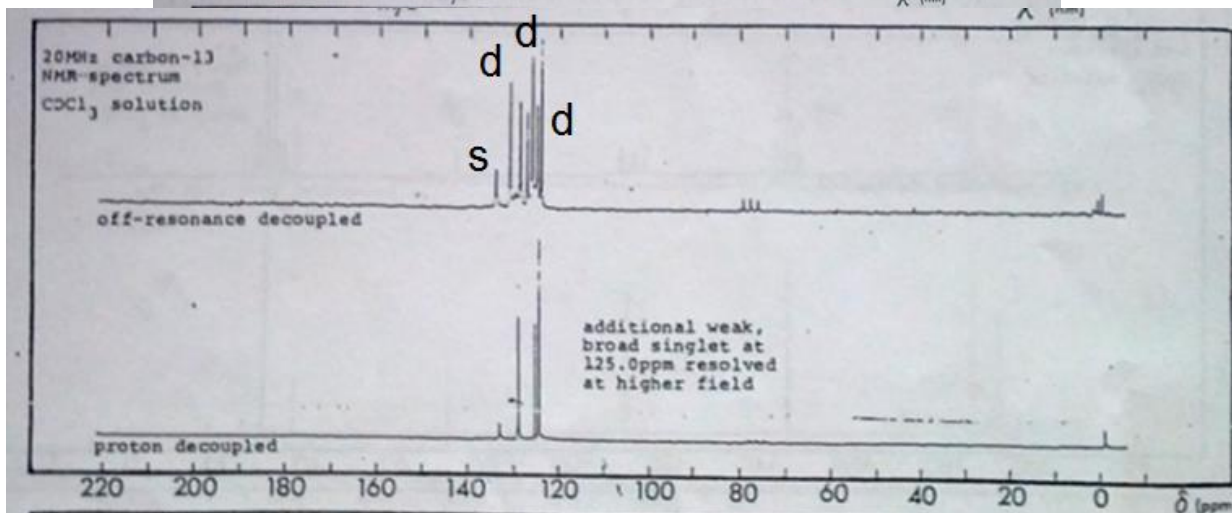
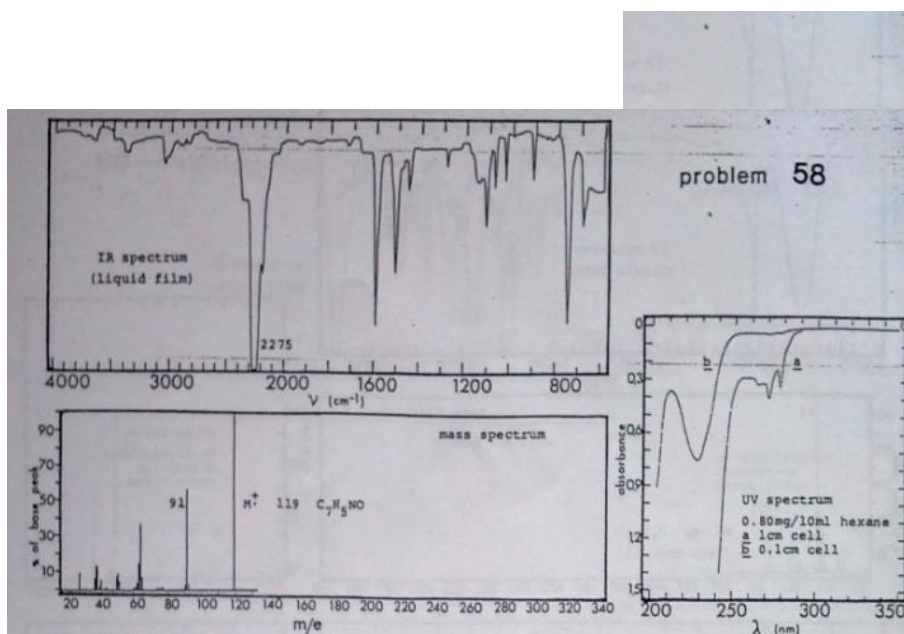
3. הסבר/י מדוע לחומרים הבאים יש מומט דיפול

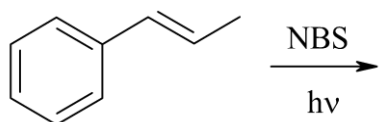
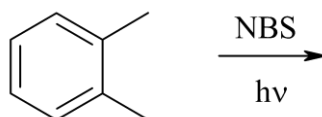
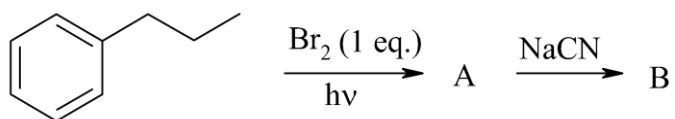
4. כמה חנקנים בסיסיים יש למולקולות הבאות?

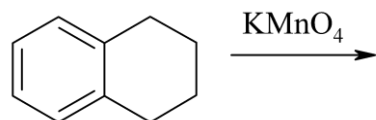
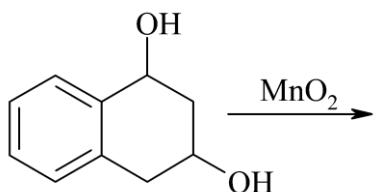
5. קבעו את מבנה החומר בהתבסס על הנתונים הספקטראליים הבאים:

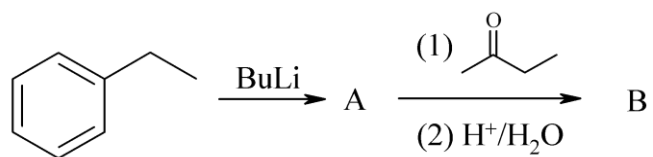
6. רשמו את תוצרי התגובות הבאות:

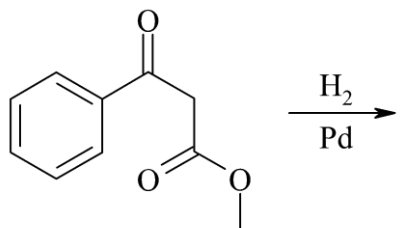
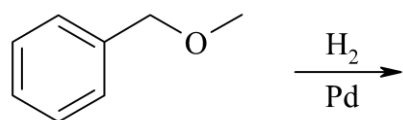
7. השלימו את התגובות הבאות:

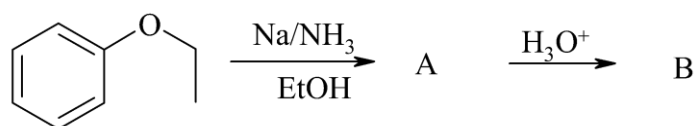

8. השלימו את הסכימה הבאה, ופרטו את המנגנון:

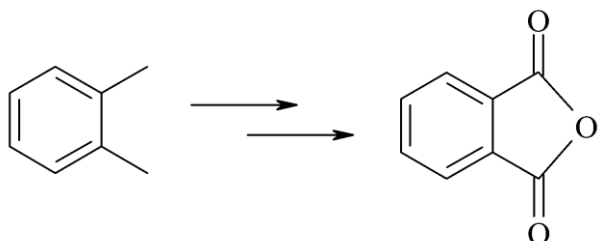

9. השלימו את התגובות הבאות:

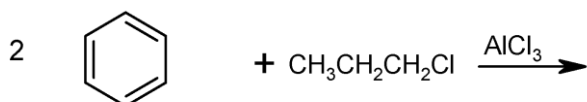
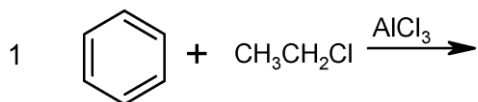

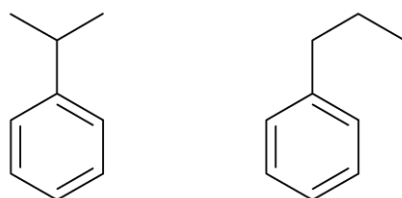
10. הציעו דרך סינטטית לקבלת החומרים הבאים:

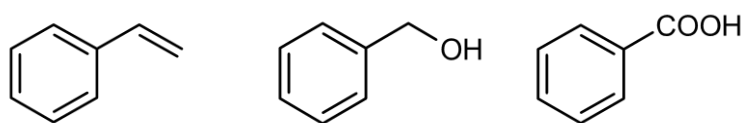
11. מה יהיו התוצרים העיקריים בתגובות הבאות:

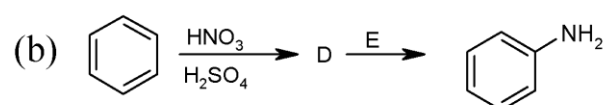
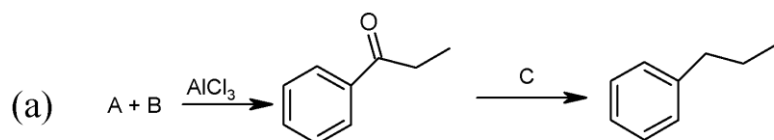
12. הצעו/י דרכים להכנת החומרים הבאים מבנזן וריאגנט אורגני בעל 3 פחמנים וכל חומר אי אורגני נדרש.

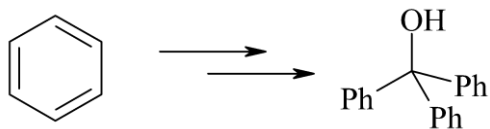
13. הצעו/י דרכים להכנת החומרים הבאים מבנזן וריאגנט אורגני בעל 3 פחמנים וכל חומר אי אורגני נדרש.

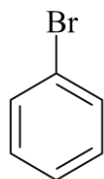
14. השלם את הסכימות הבאות:

15. הציעו דרך סינטטית לקבלת החומר הבא:

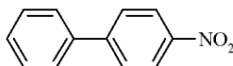
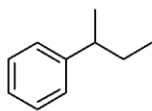
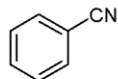
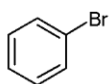
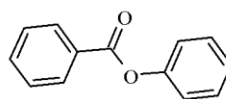
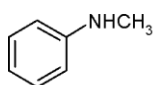
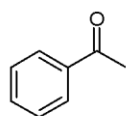

הרזונטיביות המייצבות את

16. הראה את כל מצבי הרזוננס האפשריים להתקפה אלקטרופילית על ברומובנזן, סמן את הצורות הקרבותיות.

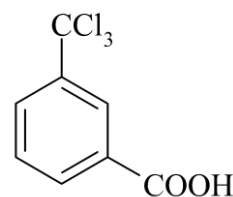
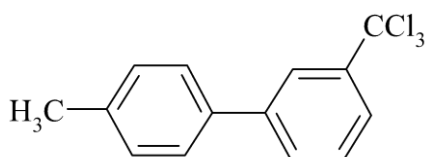
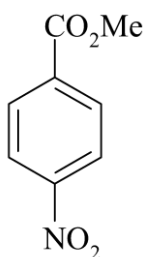
17. רשום את המבנים הצפויים להתקבל בתגובת מונוברומינציה של כל אחד מהמבנים הבאים. השווה האם התהליך יהיה מהיר יותר או איטי יותר בהשוואה לבנזן.

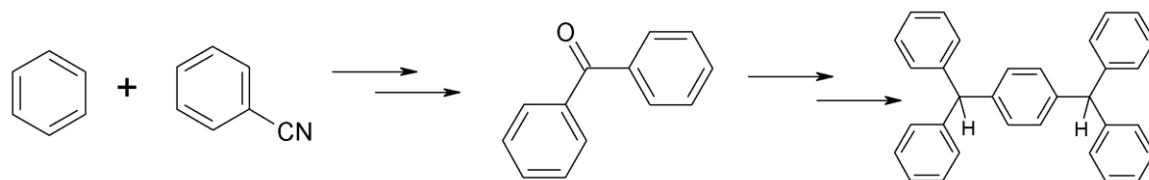
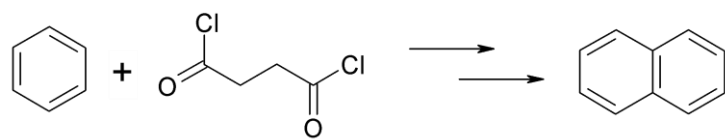
18. מהם התוצרים בתגובות הבאות?

19. כיצד תכין/י את החומרים הבאים מבנזן או מחומר המוצא הנתון וחומרים אחרים בהתאם לצורך?

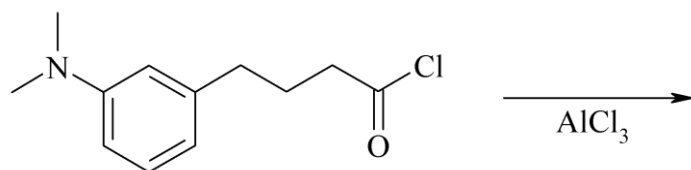
20. רשום את המבנים הצפויים להתקבל בתגובת ניטרציה של כל אחד מהמבנים הבאים. השווה האם התהליך יהיה מהיר יותר או איטי יותר בהשוואה לבנזן.

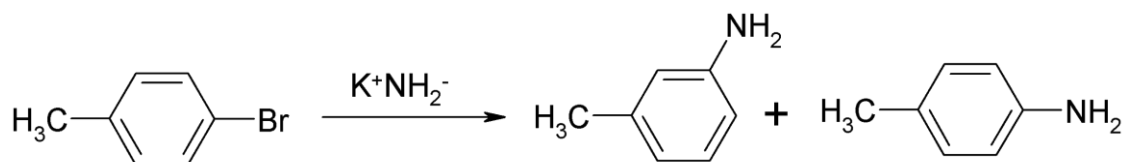
21. הציעו דרך סינטטית לקבלת התוצרים הבאים:

22. מהו תוצר התגובה הבאה? רשמו את המנגנון.

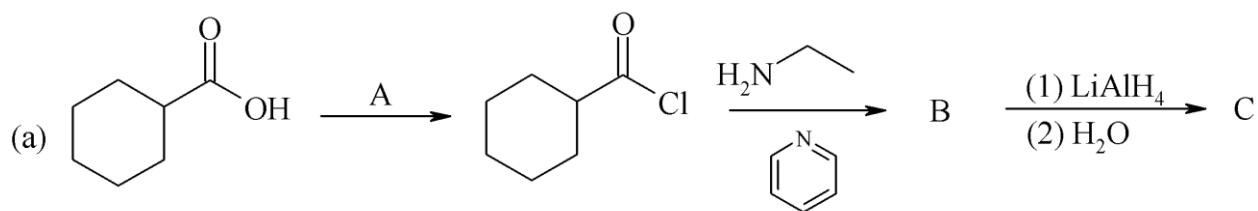
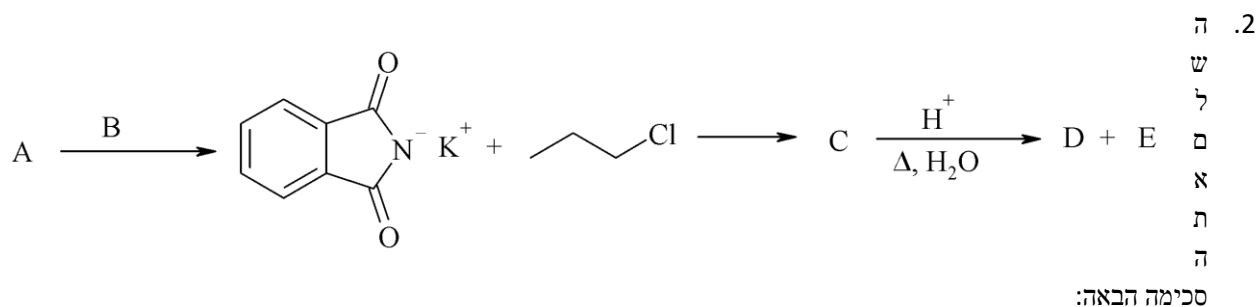
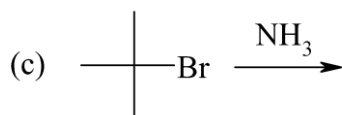
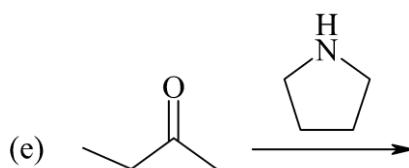
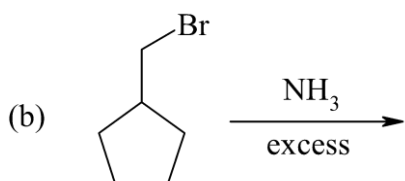
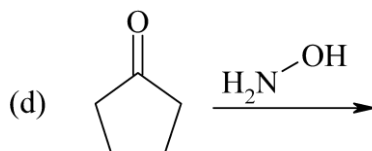
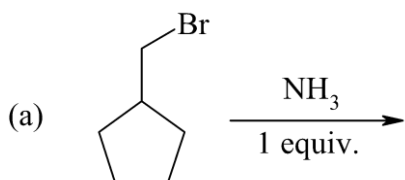

23. הציעו מנגנון לתגובה הבאה:

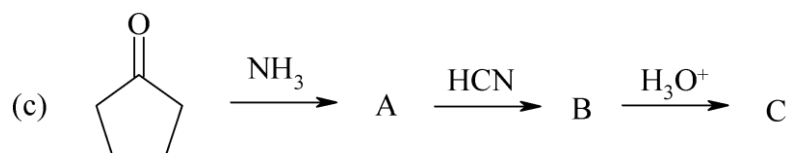
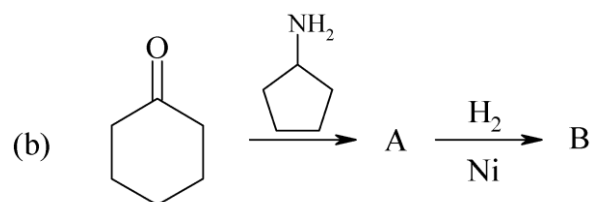

פרק 9: אמינים

1. מהם התוצרים בתגובות הבאות:

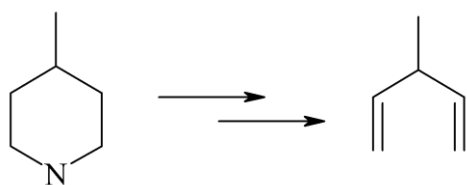

3. השלם את הסכימות הבאות:

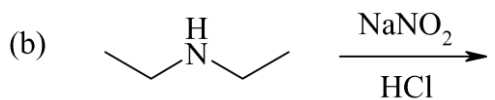
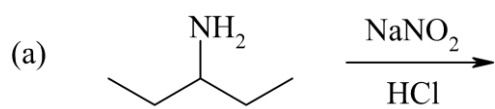

4. הכן את החומרים הבאים תוך שימוש כהלים המכילים עד 4 פחמנים וכל ריאגנט אי-אורגני:

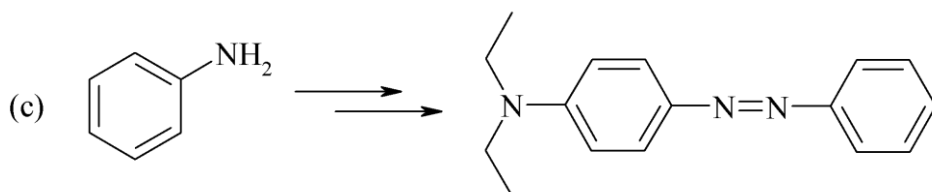
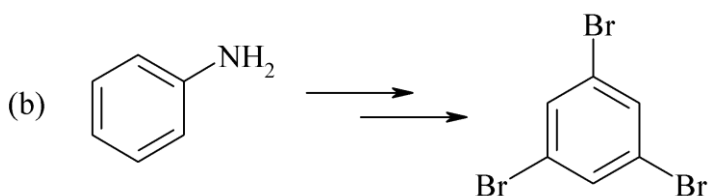
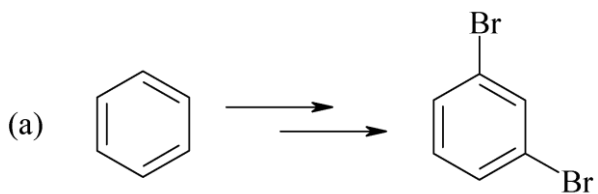
5. הצע דרך סינטטית לקבלת התוצר הבא:

6. השלם את התוצרים:

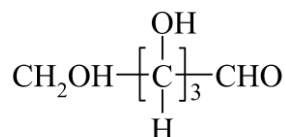

7. הצע דרך סינטטית לקבלת התוצרים הבאים-

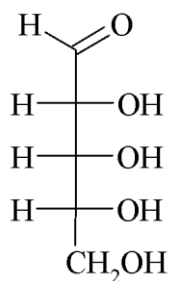

פרק 10: סוכרים

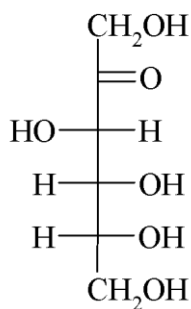
1. פרט את כל הסטראואיזומרים של החומר הבא על ידי שימוש בהשלכת פישור, קבע עבור כל אחד מהם אם הוא D או L וכן ציין את היחסים ביניהם (דיאסטראומרים או אנטיזומרים).

2. ציירו את השלכת Howarth של הסוכרים הבאים עבור צורת ה- α וה- β שלהם. פרטו מנגנון עבור ריבוז:

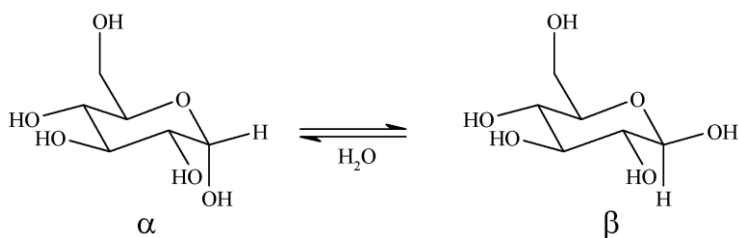

D-Ribose \longrightarrow D-Ribopyranose

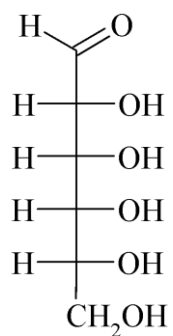

D-Fructose \longrightarrow D-Fructofuranose

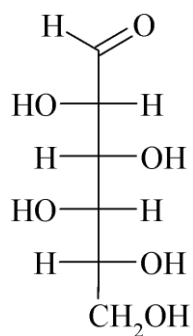
3. פרט מנגנון מוטרוטציה של D-glucopyranose מאנומר α ל- β. ©.

4. הציעו ריאקציה כימית שתאפשר להבחין בין D-Allose לבין D-Idose באמצעות מדידת פעילות אופטית.

D-Allose

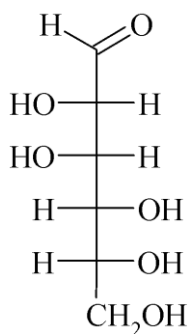

D-Idose

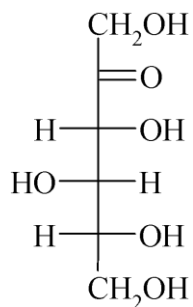
האפשריים של

5. רשמו את תוצרי התגובה

הסוכרים הבאים עם MeOH בסביבה חומצית (D-Mannose נותן פיראנוז, ו-D-sorbose נותן פוראנוז).

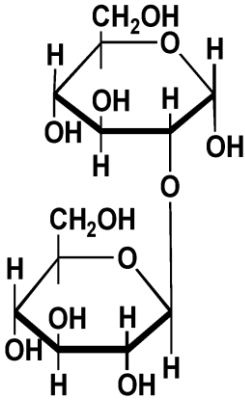

D-Mannose

D-Sorbose

6. השלימו את הסכימה הבאות:

7. נתונה נוסחת המבנה של Sophorose. האם זהו חז, דו או רב-סוכר?
 a. האם רשומה צורת < או ® של הסופרוז?
 b. האם ניתן יהיה לחזור את הסופרוז במחזרים ספציפיים לאלדהיד?
 c. כמה פחמנים אסימטריים יש בסופרוז?

8. זהה את הדיסכרידים הבאים:

- a. בהידרוליזה חומצית של סוכרוז וטוראנוז מתקבלת מולקולה אחת של אלדוהקסוז ומולקולה אחת של קטוהקסוז.
 b. בהידרוליזה חומצית של סלוביאוז מקבלים אותו אלדוהקסוז, בעוד שלקטוז נותן שתי אלדוהקסוזות שונות.
 c. לקטוז, טוראנוז סלוביאוז הינם דיסכרידים מחזרים.